

Тетяна Акуленко

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО АНТИДОПІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Tetiana Akulenko

National University "Odesa Law Academy", Ukraine

THE MAIN STAGES OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL LEGAL COOPERATION ON ANTI-DOPING ACTIVITIES

The article is devoted to the review of the main historical stages of the formation and development of international legal cooperation regarding anti-doping activities, as well as emphasizing the key features of each of these stages. The formation of the anti-doping relationship did not occur in one day and was associated with a number of issues, in particular organizational and legal issues. Despite the large number of works devoted to the research of the problems of using doping and anti-doping measures, it should be noted that legal literature has not formed a regular periodization of the main stages of their development. This work is devoted to the matter of determining the main periods of formation and development of international legal cooperation regarding anti-doping activities.

Keywords: sport, doping in sport, history of doping in sport, anti-doping activity, stages of formation of anti-doping activity.

Постановка проблеми. Останнім часом проблеми боротьби з використанням допінгу в спортивних змаганнях привертають до себе все більшу увагу науковців та громадськості. Все частіше лунає інформація щодо гучних розслідувань, які пов'язані з виявленням застосування допінгу серед спортсменів найвищого рівня. Тож варто визнати факт, що на сьогодні проблема боротьби з цим явищем є надзвичайно актуальною. Але допінг та його застосування аж ніяк не є лише прикметою сьогодення та чимось новим для людства. Історія цього явища набагато триваліша, ніж можна було б очікувати та існує стільки ж довго, скільки існує спорт. Для того, щоб зрозуміти, що таке допінг, на якому етапі знаходиться антидопінгова боротьба сьогодні, та з'ясувати причини виникнення цього явища, нам потрібно зробити історичний екскурс в цю сферу та простежити, які саме етапи проходило людство у використанні допінгу та боротьбі з таким використанням.

Стан дослідження. Аналізом основних історичних етапів становлення та розвитку міжнародно-правового співробітництва щодо антидопінгової діяльності займалися такі вчені, як Х. Хіллперт, Р. Сікман, С.С. Яценко, П.П. Андрушко, М.Й. Коржанський, М.Є. Кутєпова, Л.М. Кривоченко, В.М. Платонов, С.В. Алексєєв, І.М. Башкін. Однак й дотепер відсутня єдина точка зору щодо періодизації історії боротьби з допінгом та міжнародного співробітництва в цій сфері. Також недостатньо вивченим є питання щодо ролі, яку зіграв кожний з цих історичних періодів у формуванні сучасної системи міжнародних урядових та неурядових антидопінгових організацій, а також усталеної практики їх співробітництва між собою.

Метою статті – встановити основні етапи становлення та розвитку міжнародно-правового співробітництва щодо антидопінгової діяльності, а також детальне дослідження кожного з цих етапів, що дозволить сформулювати краще розуміння процесів, які проходять в сфері боротьби з допінгом сьогодні, а також допоможе виявити найбільш перспективні напрями удосконалення міжнародно-правового співробітництва щодо антидопінгової діяльності в майбутньому.

Виклад основного матеріалу. Ґрунтовне та усестороннє вивчення сучасного стану міжнародно-правового співробітництва в сфері антидопінгової діяльності є фактично неможливим без висвітлення історичних аспектів становлення правовідносин у цій сфері. Вважаємо, що саме це дозволить нам з'ясувати генезу, основні етапи та закономірності виникнення міжнародно-правових

норм щодо визначення та врегулювання поняття «допінгу». Виявлення чинників, які обумовлювали виникнення антидопінгових міжнародно-правових норм, дозволить нам перейти до вивчення сучасного стану міжнародного співробітництва в цій сфері та всебічно проаналізувати актуальний стан її правового врегулювання, а також окреслити перспективні напрями для її подальшого розвитку.

Ми можемо виділити наступні етапи розвитку міжнародно-правового співробітництва щодо антидопінгової діяльності:

1. Етап зародження світового спортивного руху (найдовший за часом). Він охоплює період з моменту зародження античних Олімпійських ігор до кінця дев'ятнадцятого століття;

2. Період з кінця дев'ятнадцятого століття і до Другої світової війни. Це час інтенсивного розвитку міжнародного спортивного руху та початок його міжнародно-правової регламентації;

3. Період холодної війни (1949-1991). Можемо сказати, що цей період біполярного світу ще характеризується продовженням активного використання допінгових препаратів спортсменами, а також загостренням та актуалізацією проблем використання допінгу у спортивних змаганнях;

4. Період після розпаду СРСР, тобто після закінчення холодної війни, та до 1999 року. Спорт набуває насправді глобальних рис у зв'язку зі зникненням блокової системи. Відбувається посилення міжнародно-правової взаємодії в спортивній сфері. Приймається Медичний кодекс Міжнародного олімпійського комітету (1994 р.), положення якого регулюють порядок проведення антидопінгового контролю, а через деякий час йому на зміну приходить Медичний кодекс олімпійського руху (1999 р.);

5. Період від 1999 року, коли було створено Всесвітнє антидопінгове агенство (World Anti-Doping Agency – WADA), та до 2003 року. Це короткий, але надзвичайно важливий етап. Адже саме з цього моменту світовий антидопінговий рух набув свого офіційного закріплення та отримав свою власну надзвичайно важливу та авторитетну структуру в обличчі WADA. В цей період відбувається створення та початок становлення цієї організації;

6. Сучасний етап, що триває від 2003 року, коли було прийнято Всесвітній антидопінговий кодекс (2003 р.), додатком до якого є Заборонений список, а також Копенгагенську декларацію (2003 р.) про боротьбу з допінгом у спорті, додатком до якої є Міжнародний стандарт щодо терапевтичного використання заборонених речовин. Також в цей період була прийнята Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті¹, яка була прийнята ЮНЕСКО в 2005 році, Додатком до якої є Міжнародний стандарт для тестування. Також відповідно до Робочої програми груп експертів ЄС на 2011-2014 рр. функціонувала Група експертів із боротьби з допінгом, яка вивчала способи боротьби з допінгом як у професійному, так і в аматорському спорті. Цей етап характеризується активним розвитком антидопінгової сфери, так неодноразово переглядається Всесвітній антидопінговий кодекс, наслідком чого є випуск нових редакцій цього документу (на даний момент діє редакція, яка вступила в силу з 01.01.2015 року). У зв'язку з численними антидопінговими заборонами допінг на цьому етапі приймає більш підступні форми, а боротьба з ним стає все жорсткішою.

Зараз розглянемо кожний з цих етапів більш детально. Як ми вже зазначали, першим був етап зародження світового спортивного руху, який охоплював період з моменту зародження античних Олімпійських ігор до кінця дев'ятнадцятого століття, коли почалося відродження олімпійських традицій вже в Новому часі та став можливим початок створення перших міжнародних спортивних організацій². Використання допінгу в цей період розвивалося паралельно історії спорту, так, достеменно відомо, що в Стародавній Греції спортсмени застосовували стимулюючі зілля з сирих грибів задля покращення своїх спортивних досягнень³. Правила Олімпіади того часу не забороняли прийом стимуляторів – головним порушенням тоді вважалася попередня змова щодо результатів змагання, а також піддавання супернику. Звичайно, в цей час не було і не могло бути будь-якого правового регулювання ані антидопінгової діяльності, ані спортивного руху в цілому, однак той самий «дух спорту», основні засади

¹ Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті 2006. Офіційний вісник України, 34, 54, 2421.

² Ізмайлова, О.В., Щербак, Ю.Є. (2005). *Допінг і боротьба з ним: методичний посібник*. Полтава: ПДПУ ім. В.Г.Короленка, 34.

³ Гик, Е., Гупало, Е. (2019). Спорт и допинг. *Наука и жизнь*, 1. <<https://www.nkj.ru/archive/articles/12676/>> (2019, січень, 21).

спортивної / неспортивної поведінки, а також цінності спорту, про які ми зазначали вище, виникають саме на цьому етапі.

Другим став період з кінця дев'ятнадцятого століття і до Другої світової війни. Це час інтенсивного розвитку міжнародного спортивного руху та початок його міжнародно-правової регламентації. В цей період виникають перші спортивні організації, до числа яких можна віднести: Міжнародну федерацію гімнастики (1881), Міжнародну федерацію веслових товариств (1892), Міжнародну федерацію боулінгу (1895), Міжнародну федерацію велосипедистів (1900) та інші¹. Також саме тоді була створена міжнародна організація з відродження Олімпійських ігор та пропагування олімпійського руху, яка відома нам як Міжнародний олімпійський комітет (23 червня 1894 року). Також саме тоді формується система централізованого керування відповідними видами спорту, починає складатися єдина спортивна ідеологія, виникають та уніфікуються системи змагань та оцінювання досягнень спортсменів за певними видами спорту. Цей період став часом розвитку спорту та міжнародного спортивного руху вже в сучасному розумінні цих понять та створив ту міжнародну структуру спортивних організацій, за існування якої необхідність створення правової антидопінгової бази стало лише питанням часу². При всьому цьому, цей період ми можемо вважати «золотою ерою» використання допінгу, у зв'язку з достатньо великим розвитком міжнародної спортивної діяльності, яка характеризувалася майже відкритим та практично нічим не обмеженим застосуванням різноманітних стимуляторів спортсменами під час їхньої участі у змаганнях, що відбувалося через практичну відсутність будь-якого правового регулювання цієї сфери, а також тому, що спортивному та світовому співтовариству шкода для здоров'я від використання стимулюючих препаратів була ще неочевидною. Саме до цього етапу відноситься перший (і далеко не останній) задокументований випадок загибелі спортсмену через використання допінгу – в 1886 році помер англійський велогонщик Девід Лінтон, який приймав участь у 600-кілометровому вело змаганні у Франції. Більшість міжнародних спортивних організацій того часу воліли не помічати «темного боку» спортивних змагань та вважали за найкраще не піднімати проблему допінгу офіційно. Першою міжнародною спортивною федерацією, яка порушила цю «змову мовчання» була Федерація легкої атлетики IAAF, яка в 1928 році включила до своїх правил наступний пункт: «Допінгом є використання будь-якого стимулятора, який не є звичайним засобом для поліпшення показників в легкоатлетичних змаганнях вище середнього. Будь-яку людину, яка свідомо приймає, або допомагає приймати вищезазначені препарати, буде виключено з будь-якого змагання, на яке поширюються ці правила, або відсторонено від подальшої участі в змаганнях легкоатлетів-любителів, що проводяться під юрисдикцією даної федерації»³. Незважаючи на те, що таке визначення допінгу є надто розмитим, ця поодинокі заборона була першою спробою антидопінгової боротьби за допомогою правових методів та передвісником початку ери боротьби з допінгом на міжнародному рівні.

Наступним етапом розвитку антидопінгової діяльності ми можемо назвати період холодної війни (1949-1991). Можемо сказати, що цей період біполярного світу ще характеризується продовженням активного використання допінгових препаратів спортсменами, а також загостренням та актуалізацією проблем використання допінгу у спортивних змаганнях за умов, коли спортивним організаціям, державам та міжнародному співтовариству не помічати цю проблему надалі вже було неможливо. Це відбулося через цілу низку допінгових скандалів, найбільш гучні серед яких були пов'язані зі подальшими смертями спортсменів, які використовували допінг. Так, у 1960 році на XVII Літніх Олімпійських Іграх в Римі під час змагань помер 23-річний датський велогонщик Кнуд Енемарк Йенсен, в крові якого були знайдені амфетаміни, які й стали причиною його загибелі. У тому ж році також через прийом амфетамінів загинув велосипедист Дік Ховард⁴. Після цих трагічних подій на Міжнародному конгресі

¹ Долбишева, Н.Г. (2015). Організаційна структура та основні функції діяльності Міжнародного конвенту «СпортАккорд». *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 3 (47), 35.

² McCulley, K. (2018). Playing by market rules: Anti-doping policy in the European Union. *Skaremont-UC Undergraduate Reserch Confernce on the European Union*. <<http://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=urceu>> (2018, грудень, 24).

³ Anti Doping (2018). *International Association of Athletics Federations*. <<https://www.iaaf.org/about-iaaf/anti-doping>> (2018, грудень, 24).

⁴ Абсаямов, Т.М. (2003). Международные и внутригосударственные аспекты борьбы с допингом в спорте. *Вестник спортивной науки*, 2, 53.

зі психофізіології 1960 року вперше на міжнародному рівні було підняте питання щодо необхідності офіційної заборони використання допінгу. В 1965 році на Страсбурзькому Міжнародному конгресу зі спортивної медицини було сформульоване достатньо повне визначення допінгу, яке є актуальним й сьогодні, відповідно до якого допінгом є введення до організму людини будь-яким шляхом речовини, чужої для цього організму, будь-якої фізіологічної субстанції в ненормальній кількості або якої-небудь речовини неприродним шляхом для того, щоб штучно і нечесно підвищити результат спортсмена під час виступу на змаганнях¹. Ще кілька років після цього антидопінгова боротьба залишалася на початковому рівні, але в 1967 році на велогонці «Тур де Франс» також через використання стимуляторів прямо на трасі знов помер гонщик – Томмі Сімпсон. І вже після цих подій Міжнародним Олімпійським Комітетом був складений перелік заборонених для використання під час спортивних змагань препаратів, а також створена спеціальна комісія по боротьбі з допінгом. В 1968 на XIX Літніх Олімпійських Іграх в Мехіко були вперше проведені вибіркові допінг-тести перед змаганнями, а з 1972 року допінг-контроль став обов'язковим для всіх видів олімпійської програми та поступово антидопінговий принцип було розповсюджено на світові та регіональні чемпіонати з більшості видів спорту. У 1988 році МОК скликав першу Всесвітню конференцію з допінгу в спорті², на якій був схвалений Олімпійський антидопінговий кодекс. А у 1989 році з'явилися перші пропозиції про створення незалежного антидопінгового органу³. Початок створення нормативно-правової бази з врегулювання міжнародного співробітництва щодо антидопінгової діяльності поклала Рада Європи, яка прийняла в 1989 році Конвенцію проти застосування допінгу⁴.

Власне саме цей період ми без перебільшення можемо вважати моментом офіційного переходу від латентної фази боротьби з використанням допінгу до відкритого міжнародно-правового закріплення цього поняття та масової заборони використання спортсменами стимулюючих препаратів під час їхньої участі у спортивних змаганнях. Саме тоді співробітництво щодо антидопінгової діяльності стало насправді міжнародним та отримало своє перше організаційно-правове закріплення.

Наступним етапом розвитку антидопінгової діяльності ми можемо вважати період після розпаду СРСР, тобто після закінчення холодної війни, та до 1999 року, коли було створено Всесвітнє антидопінгове агентство (World Anti-Doping Agency – WADA). Саме в цей час після зникнення біполярного світу та блокової системи спорт набуває насправді глобальних рис, що характеризується посиленням міжнародно-правової взаємодії в спортивній сфері, зростанням координації спортивних інституцій з різними акторами міжнародних відносин та формуванням відповідної наукової та правової бази в сфері заборони використання допінгу⁵. Неприпустимість використання допінгу в спорті на цьому етапі не тільки є очевидною для всіх учасників спортивного руху, а й отримує належне нормативне та організаційно-правове закріплення на локальному, міжнародному та глобальному рівнях.

У 1994 році було прийнято Медичний кодекс Міжнародного олімпійського комітету, положення якого регулюють порядок проведення антидопінгового контролю, після чого в 1999 р. на зміну йому Виконавчою Радою МОК було прийнято Медичний кодекс олімпійського руху⁶.

Надзвичайно важливою подією у сфері антидопінгової боротьби стало проведення Міжнародним олімпійським комітетом у 1998 році в Лозанні Міжнародної конференції з допінгу в спорті. В конференції взяли участь більш ніж шістьсот учасників, серед яких представники міжнародного олімпійського руху. Наслідком проведення конференції стало прийняття Лозаннської

¹ Алексеев, С.В. (2014). *Спортивное право России. Правовые основы физической культуры и спорта: Учебник для вузов*. Москва: Закон и право, 16.

² Casini, L. (2009). Global Hybrid Public-Private Bodies: the World Anti-Doping Agency (WADA). *International Organizations Law Review*, 6, 2, 429.

³ Latty, F. (2007). *La lex sportiva. Recherches sur le droit transnational*. Leiden; Boston: Martinus Nijhoff, 384.

⁴ Конвенция против применения допинга, 1989 (Совет Европы). *Conventions* <<http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/135.htm>> (2018, грудень, 28).

⁵ Граевская, Н.Д. (2011). Проблема допинга в спорте. *Спортивная биология и медицина в повышении качества жизни: XXI век: сборник научных трудов*, 45.

⁶ Ізмайлова, О.В., Щербак, Ю.Є. (2005). *Допінг і боротьба з ним: методичний посібник*. Полтава: ПДПУ ім. В.Г. Короленка, 17.

декларації про допінг в спорті¹. Одним з найбільш важливих положень цієї декларації стало рішення про створення незалежного міжнародного антидопінгового агентства, в якому на паритетних началах були б представлені олімпійський рух, міжнародні спортивні організації. Та, на виконання цього рішення, 10 листопада 1999 року в Лозанні відбулося установче засідання Всесвітнього антидопінгового агентства (World Anti-Doping Agency – WADA), основне завдання якого є звільнення світу спорту від допінгу. Ми можемо визнати цей етап поворотним в розвитку міжнародного антидопінгового співробітництва, після якого світ спорту став принципово іншим.

У 2002 році у Варшаві було підписано Додатковий протокол до цієї Конвенції², який адаптував положення Конвенції до антидопінговому режиму WADA. Відповідно до нього держави взаємно визнавали право національних антидопінгових організацій проводити відповідно до внутрішніх норм країни-організатора допінг-контроль спортсменів, які прибувають з інших держав – учасниць Конвенції (ст. 1.1); а також визнають компетенцію WADA та інших організацій по допінговому контролю, що діють під її керівництвом, щодо здійснення перевірок спортсменів поза змаганнями на їх території або в іншому місці (ст. 1.3).

В 2003 році WADA був прийнятий Всесвітній антидопінговий кодекс (нова редакція Кодексу набрала чинності в 2015 році), який виступає основним і універсальним документом, на якому ґрунтується Всесвітня антидопінгова програма в спорті. Мета Кодексу полягає в підвищенні ефективності боротьби з допінгом в світі шляхом об'єднання основних елементів цієї боротьби. Для досягнення ефективною взаємодії в тих питаннях, по яким потрібно однаковість, Кодекс містить досить конкретні положення, водночас він досить універсальний в тих випадках, коли потрібна гнучкий підхід до питань застосування на практиці принципів боротьби з допінгом. Кодекс був розроблений з урахуванням принципів пропорційності та прав людини³.

Додатком до Всесвітнього антидопінговий кодекс є Заборонений список, відповідно до якого (на теперішній час) до заборонених препаратів віднесені наступні групи речовин:

- анаболічні стероїди (тестостерон, ретаболіл (нандролон), метиолон тощо);
- бета-блокатори (пропранолол, атенолол, метропролол тощо);
- діуретичні засоби (дихлотіазід, гідрохлотіазит, фуросемід тощо);
- стимулятори (амфетамін, кофеїн, кокаїн, ефедрин, метил-ефедрин, фентермін тощо);
- наркотичні засоби (кодеїн, героїн, морфін тощо)⁴.

Так само як і Всесвітній антидопінговий кодекс в 2003 році WADA було прийнято Копенгагенську декларацію про боротьбу з допінгом у спорті, додатком до якої є Міжнародний стандарт щодо терапевтичного використання заборонених речовин), відповідно до якого спортсмен має право використовувати заборонені речовини або методи в терапевтичних цілях за умови отримання дозволу від антидопінгової організації. Мета Міжнародного стандарту терапевтичного використання – гармонізувати процес надання дозволу терапевтичного використання заборонених речовин в різних видах спорту і країнах. Підставою для видачі такого дозволу є:

- можливість значного погіршення стану здоров'я спортсмена, якщо в процесі лікування будь-якого гострого або хронічного захворювання він не зможе використати заборонену речовину або заборонений метод;
- терапевтичне використання заборонених речовин або забороненого методу не призведе до додаткового поліпшення спортивних результатів, крім очікуваного поліпшення, пов'язаного з поверненням до нормального стану здоров'я під впливом терапевтичного ефекту від застосування даної речовини або методу;
- відсутність розумної терапевтичної альтернативи використанню забороненої речовини або забороненого методу;

¹ Cotir, A. (2018). *Правове регулювання допінгу в спорті*. <<https://www.slideshare.net/UBA-komitet/ss-62332105>> (2019, січень, 22).

² *Додатковий протокол к Конвенции против применения допинга, 2002* (Совет Европы). *Conventions* <<http://www.conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/188.htm>> (2018, грудень, 28).

³ *Всесвітній антидопінговий кодекс, 2015* (World Anti-Doping Agency). *WADA-AMA* <<https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada-2015-code-ru.pdf>> (2018, грудень, 28).

⁴ *Всесвітній антидопінговий кодекс, 2015* (World Anti-Doping Agency). *WADA-AMA* <<https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada-2015-code-ru.pdf>> (2018, грудень, 28).

– необхідність використання забороненої речовини або забороненого методу не може бути наслідком, повністю або частково, попереднього нетерапевтичного використання субстанцій з забороненого списку.

Ще одним важливим нормативно-правовим актом в антидопінговій сфері стала Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті¹, яка була прийнята ЮНЕСКО в 2005 році, Додатком до якої є Міжнародний стандарт для тестування. Метою застосування Міжнародного стандарту тестування є ефективно планування тестування та збереження цілісності й ідентичності проб, починаючи з моменту повідомлення спортсмена про взяття проби, та до моменту відправки проби в лабораторію. Ще одним важливим додатком до Конвенції є Лабораторний стандарт, який забезпечує отримання достовірних результатів при аналізі допінг-проб. Також він дозволяє створити для всіх акредитованих лабораторій єдину гармонізовану схему надання результатів і звітів. Крім того, в стандарті перераховані критерії, яким повинні відповідати акредитовані WADA лабораторії.

Крім того, Конвенція закріпила механізм координації норм міжурядового договору з нормами Всесвітнього антидопінгового кодексу, відповідно до якого принципи Кодексу мають пріоритет дії. Цікавою та важливою для ефективності дії є стаття 22 Конвенції ЮНЕСКО, яка передбачає санкції у разі відмови держави від приєднання до неї до 01 січня 2010 року або від виконання її вимог (серед яких заборона на організацію змагань, вилучення офісів і посад в рамках WADA). Вказані міри призвели до надзвичайно високої ефективності впливу Конвенції на держави.

17 листопада 2007 року Радою засновників Всесвітнього антидопінгового агентства було затверджено змінений Всесвітній антидопінговий кодекс. Положення кодексу неодноразово переглядалися (наприклад, одна переглянута версія Всесвітнього антидопінгового кодексу вступила в силу з 1 січня 2009 року, наступна – з 1 січня 2015 року).

Відповідно до Робочої програми груп експертів ЄС на 2011–2014 рр. функціонувала Група експертів із боротьби з допінгом, яка вивчала способи боротьби з допінгом як у професійному, так і в аматорському спорті.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку антидопінгового руху існують міжнародні, регіональні та національні антидопінгові організації. До міжнародних антидопінгових організацій відносяться: Всесвітнє антидопінгове агентство, Міжнародний олімпійський комітет, Міжнародний паралімпійський комітет, міжнародні спортивні федерації (МСФ), інші організатори великих спортивних заходів, які проводять на них антидопінгове тестування. Безперечно, основні навантаження щодо здійснення антидопінгової діяльності в сучасному світі покладені на Всесвітнє антидопінгове агентство (WADA) – спеціалізовану організацію, що була створена спеціально для здійснення антидопінгової діяльності в спортивній сфері.

Звичайно цей період характеризується значною кількістю складнощів. Наприклад, існує думка, що спортивні змагання, в тому числі Олімпійські ігри, все більше перетворюються в змагання фармацевтів, де одні (WADA) шукають шляхи виявлення допінгу, а інші (з боку спортсменів) змагаються в створенні нових препаратів та розробці схеми їх застосування, яка би дозволила отримати високий спортивний результат і не бути при цьому викритими².

Висновки. У цій статті розглянуті основні історичні етапи становлення та розвитку міжнародно-правового співробітництва щодо антидопінгової діяльності, а також виділені ключових особливостей кожного з цих етапів. Зауважено, що ґрунтовне вивчення сучасного стану міжнародно-правового співробітництва в сфері антидопінгової діяльності є фактично неможливим без висвітлення історичних аспектів становлення правовідносин у цій сфері.

Перспективи подальшого дослідження. Подальший прогрес в боротьбі з допінгом залежить від багатьох факторів, причому не тільки в області вдосконалення методів допінг-контролю й посилення покарання для порушників. Істотна увага зараз приділяється профілактичним заходам: розробці спеціальних програм, спрямованих на пропаганду серед молоді принципів етики та чесної гри в спорті, та активне інформування та роз'яснення спортсменам згубних наслідків застосування заборонених препаратів і методів. Він характеризується низкою організаційно-правових зусиль з боку Міжнародного олімпійського комітету та Всесвітнього

¹ Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті 2006. Офіційний вісник України, 34, 54, 2421.

² Саруханян, Л.А., Давудов, Т.С. (2016). Проблема допінга в современном спорте. *Електронний збірник статей. Молодежний научний форум: Гуманитарные науки*, 3 (31), 89.

антидопінгового агентства в боротьбі за чистоту спорту та подолання проблеми допінгу в спорті. Це відбувається шляхом залучення до антидопінгової діяльності всіх учасників олімпійського руху, а також міжнародної громадськості.

References:

1. Absaljamov, T.M. (2003). Mezhdunarodnye i vnutrigosudarstvennye aspekty bor'by s dopingom v sporte [The international and interstate aspects of fight against doping in sport]. *Vestnik sportivnoj nauki* [Bulletin of Sports Science], no. 2, 55. [in Russian].
2. Alekseev, S.V. (2014). *Sportivnoe pravo Rossii. Pravovye osnovy fizicheskoy kul'tury i sporta: Uchebnik dlja vuzov* [Sports Law of Russia. Legal basis of physical culture and sports: Textbook for universities]. Moscow: Zakon i pravo. [in Russian].
3. *Vsesvitnii antydoпинhovyi kodeks 2015* [The World Anti-Doping Code] (World Anti-Doping Agency). WADA-AMA. <<https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/wada-2015-code-ru.pdf>> (2018, December, 28). [in Ukrainian].
4. Gik, E., Gupalo, E. (2019). Sport i doping [Sport and doping]. *Nauka i zhizn'* [Science and life], no. 01. <<https://www.nkj.ru/archive/articles/12676/>> (2019, January, 21). [in Russian].
5. Graevskaja, N.D. (2011). Problema dopinga v sporte [The problem of doping in sport]. *Sportivnaja biologija i medicina v povysenii kachestva zhizni: XXI vek: sbornik nauchnyh trudov* [Sports biology and medicine in improving the quality of life: the XXI century: a collection of scientific papers], 45. [in Russian].
6. Dolbysheva, N.H. (2015). Orhanizatsiina struktura ta osnovni funktsii diialnosti Mizhnarodnoho konventu «SportAkkord» [Organizational structure and main functions of the International Convention "SportAkkord"]. *Slobzhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk* [Slobzhansky scientific and Sports Bulletin], no. 3 (47), 35. [in Ukrainian].
7. *Dopolnitel'nyj protokol k Konvencii protiv primenenija dopinga 2002* [Additional Protocol to the Anti-Doping Convention] (Council of Europe). *Conventions* <<http://www.conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/188.htm>> (2018, December, 28). [in Russian].
8. Izmailova, O.V., Shcherbak, Yu.Ie. (2005). *Dopinh i borotba z nym: metodychnyi posibnyk* [Doping and fight with him: handbook]. Poltava: PSPU them. VG Korolenko. [in Ukrainian].
9. *Konvencija protiv primenenija dopinga 1989* [Anti-Doping Convention] (Council of Europe). *Conventions*. <<http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/135.htm>>. (2018, December, 28). [in Russian].
10. *Mizhnarodna konventsiiia pro borotbu z dopinhom u sporti 2006* [International Convention against Doping in Sport]. *Ofitsiiinyi visnyk Ukraini* [Official Bulletin of Ukraine], 34, 54, 2421. [in Ukrainian].
11. Saruhanjan, L.A., Davudov, T.S. (2016). Problema dopinga v sovremennom sporte [The problem of doping in modern sports]. *Jelektronnyj sbornik statej. Molodezhnyj nauchnyj forum: Gumanitarnye nauki* [Electronic collection of articles. Youth Science Forum: Humanities], no. 3 (31), 89. [in Russian].
12. Sergeev, V.N. (2016). Izmenenie otnoshenija junyh sportsmenov k upotrebleniju dopinga kak rezul'tat provedenija antidopingovyh meroprijatij olimpijskoj napravlennosti [Changing attitudes of young athletes to doping as a result of the Olympic anti-doping measures]. *Uspehi sovremennoj nauki* [The successes of modern science], vol. 2, no. 6, 114. [in Russian].
13. Sotir, A. (2018). *Pravove rehuliuвання dopinhu v sporti* [Legal regulation of doping in sport]. <<https://www.slideshare.net/UBA-komitet/ss-62332105>> (2019, January, 22). [in Ukrainian].
14. Suslov, F.P., Tyshler, D.A. (2001). *Terminologija sporta: Tolkovyj slovar' sportivnyh terminov* [Terminology of sport: A glossary of sports terms]. Moscow: SportAkademPress. [in Russian].
15. Anti Doping (2018). *International Association of Athletics Federations*. <<https://www.iaaf.org/about-iaaf/anti-doping>> (2018, December, 24). [in English].
16. Casini, L. (2009). Global Hybrid Public-Private Bodies: the World Anti-Doping Agency (WADA). *International Organizations Law Review*, 6, 2, 429. [in English].
17. Latty, F. (2007). *La lexsportiva. Recherchesur le droittransnational*. Leiden; Boston: Martinus Nijhoff, 384. [In French].
18. McCulley, K. (2018). Playing by market rules: Anti-doping policy in the European Union. *Ckaremont-UC Undergraduate Reserch Confernce on the European Union*. <<http://scholarship.claremont.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1023&context=urceu>>. (2018, December, 24). [in English].